

NEWSLETTER

ČTVRTLETNÍ NEWSLETTER NKC – GENDER A VĚDA

Milé a vážené čtenářstvo,

jsme moc rády, že jste si právě otevřely*i náš první letošní newsletter. Chceme se v něm ohlédnout za prvními měsíci perného začátku roku pro naše oddělení a zároveň nabídnout několik nástrojů, díky nimž můžeme společně lépe budovat bezpečné a inkluzivní prostředí ve vědě – pro všechny.

Úvod roku u nás probíhal ve znamení podpory bezpečného prostředí ve vědě i v univerzitním prostředí. Začátkem února jsme spustily online kampaň k Mezinárodnímu dni žen a dívek ve vědě, jenž spadá na 11. února. Letošní podtitul vyhlášený Spojenými národy zněl Think Science... Think Peace, a tak jsme spojily síly s brněnským CEITEC a mnoha organizacemi i vědkyněmi, kteří usilovně budují safespace pro všechny napříč vysokými školami i výzkumnými institucemi.

Chystaly jsme ale také konferenci našeho mezinárodního projektu GENDERACTIONplus v Bruselu, kde jsme diskutovali*y o budoucích prioritách v oblasti inkluzivní genderové rovnosti pro politickou agendu Evropského výzkumného prostoru (ERA); a to s klíčovými aktéry včetně vedoucí nově ustavené pracovní skupiny CoARA pro inkluzivní hodnocení výzkumu či předsedkyní pracovní skupiny pro genderovou rovnost a diverzity Evropské výzkumné rady.

Také jsme ale pilně školily, pilotovali*y nový nástroj Katalyzátorů změny a vydaly první letošní případovou studii v rámci kampaně Jedna velikost nestačí, která navíc náhodou korespondovala s letošním tématem Mezinárodního dne žen, *Inspire Inclusiveness*.

Mimo jiné v newsletteru najdete i další tipy na čtení či poslech – tak se s námi pojdte začíst.

Obohacující čtení vám za NKC přeje

Barbora Schneiderová

ZAČÁTEK ROKU VE ZNAMENÍ OSLAV ŽEN, DÍVEK, VĚDKYŇ

MEZINÁRODNÍ DEN ŽEN A DÍVEK VE VĚDĚ

11

02

2024

THINK SCIENCE,
THINK PEACE#ŽenyVeVědě
#IDGWS2024

Jak si česká věda stojí v otázce bezpečného prostředí? Zeptaly jsme se vědkyň

Únor v NKC probíhal zejména v duchu oslav Mezinárodního dne žen a dívek ve vědě. Den vyhlášený Spojenými národy spadající na 11. únor nesl letos podtitul Think Peace... Think Science, díky čemuž jsme mohly v dvoutýdenní online kampani prozkoumávat bezpečné prostředí ve vědě i ve výzkumných institucích a zároveň navázat na naše dlouhodobé aktivity.

Jak je na tom Česko ve srovnání se zahraničím? Cítí vědkyně podporu kolegů či mateřské instituce? Co by se dalo změnit, na co bychom obecně měly*i brát větší zřetel? V rámci kampaně jsme se nejen vědkyň zeptaly, co pro ně bezpečné prostředí znamená a co potřebují, aby se ve vědě bezpečně cítily.

Na sociálních sítích jsme sdílely kromě odpovědí vědkyň reakce ombudsosob, organizací, univerzitních spolků nebo novinářek, abychom daly hlas co nejširšímu spektru lidí, studentstva i vědecké obce.

Jako ohlédnutí přikládáme odpověď držitelky Fullbrightova stipendia Alžběty Resnerové, která právě dokončuje doktorát z nanomateriálů na CEITEC VUT. Zbytek podnětných odpovědí najdete [na našem webu](#).

ALŽBĚTA RESSNEROVÁ, CEITEC VUT: ČESKO OBECNĚ ZAOSTÁVÁ V ŘEŠENÍ SEXUÁLNÍHO OBTĚŽOVÁNÍ

Cítíte podporu jakožto vědkyně? Vnímáte jisté mezery, které mohou instituce obecně napravit, třeba i mimo váš domácí CEITEC?

Myslím, že CEITEC je jedním z nejlepších míst, kde se dá v Česku dělat kvalitní věda. Ve výzkumu cítím lidskou podporu svých kolegů a vedoucích mé laboratoře a ústavu, kteří mě povzbuzují.

V českém prostředí nemají ale bohužel vědci a vědkyně žádnou finanční jistotu, ať jsou na jakémkoliv institutu, jelikož státní podpora vědy a vědců je mizerná. Situace je teď tak špatná, že chytrí a vzdělaní lidé z vědy ve velkém odcházejí, protože nemohou zaplatit nájem, uživit rodinu nebo i jen sebe. Sama teď procházím obdobím velké finanční nejistoty, pravděpodobně budu muset z Česka odejít do zahraničí dřív, než jsem plánovala. Když srovnám situaci s Německem a USA, vědci a vědkyně nemusí žít od výplaty k výplatě a mají vyšší životní standard.

V Německu a pak i v USA mi došlo, že Česko obecně zaostává v řešení sexuálního obtěžování. Tady nad tím mnohem častěji někdo mávne rukou a ženy často slýchají „však on to tak nemyslel“. Během studií v Německu jsem se v tomto ohledu cítila bezpečněji a jistěji, než když jsem studovala v Česku. V USA jsem také měla pocit, že se to bere vážněji než u nás, a kdyby se mi cokoliv stalo, vedení to nebude bagatelizovat. To je ale systémový problém české mentality.

Za spolupráci na kampani děkujeme brněnskému CEITECu. Všem respondentkám a respondentům patří velký dík za otevřenost a chuť se do kampaně zapojit.

NKC – gender a věda uspořádalo konferenci o genderové rovnosti a inkluzivitě v Evropském výzkumném prostoru

Cílem konference bylo diskutovat budoucí priority v oblasti inkluzivní genderové rovnosti pro politickou agendu Evropského výzkumného prostoru (ERA) na roky 2025 a 2027 a zahájit diskuse směřující k dalšímu rámcovému programu.

Podkladem pro tyto diskuse byly srovnávací studie vypracované projektem GENDERACTIONplus v oblasti veřejných politik výzkumu a inovací specificky z hlediska intersekcionality a inkluzivity, genderově podmíněného násilí, genderové dimenze ve výzkumu a inovacích a monitorování a evaluace plánů genderové rovnosti na národní úrovni, které jsou základem pozičního dokumentu vypracovaného právě pro účely diskusí během konference.

**GENDER
ACTION+**
GENDER EQUALITY NETWORK TO DEVELOP
ERA COMMUNITIES TO COORDINATE INCLUSIVE
AND SUSTAINABLE POLICY IMPLEMENTATION

Kromě zástupců a zástupkyň národních úřadů, ministerstev a grantových agentur, které jsou součástí projektu GENDERACTIONplus, na konferenci vystoupil například Sergej Možina, spolupředseda ERA Fóra, který upozornil na vysokou podporu priority genderové rovnosti mezi členskými státy při současných jednáních o politické agendě ERA na období 2025 až 2027, Anne Pepin z genderového sektoru Generálního ředitelství pro výzkum a inovace, která upozornila na plánované spuštění kontrol dodržování právních ustanovení týkajících se plánů genderové rovnosti v Horizontu Evropa, nebo profesorka Genevieve Almouzni, předsedkyně Pracovní skupiny Evropské výzkumné rady (European Research Council, ERC) pro gender a diverzitu, která hovořila o opatřeních zavedených ERC na řešení genderových předsudků při hodnocení výzkumu. Toto téma rezonovalo i s profesorkou Silvií Penati, vědeckou vedoucí nově založené pracovní skupiny TIER pro inkluzivní hodnocení výzkumu v rámci Koalice pro pokrok v hodnocení výzkumu (Coalition for Advancing Research Assessment, CoARA).

Záznam z konference je k dispozici na [YouTube kanále projektu GENDERACTIONplus zde](#). Tiskovou zprávu z konference [najdete zde](#).

Inspire Inclusiveness: Ohlédnutí se za kampaní k Mezinárodnímu dni žen

V rámci března a tím pádem i měsíce ženské historie došlo k náhodné souhře několika okolností: tématem letošního Mezinárodního dne žen se stalo heslo Inspire Inclusiveness. A naše oddělení k začátku března publikovalo svou první letošní případovou studii s názvem Genderová dimenze v inkluzivním přístupu v práci a vzdělávání.

V průběhu března jsme proto v rámci oslav MDŽ a vůbec měsíce ženské historie představovaly klíčová témata případové studie sepsaná v rámci naší dlouhodobé kampaně Jedna velikost nestačí. Vysvětlily jsme pojmy inkluzivního přístupu i intersekcionality, stejně jako jsme přiblížily témata, kterými se případová studie zabývá, jako je genderová dimenze práce z domova, impostor syndromu a aspekt hodnotících prvků v rámci vzdělávání.

JEDNA VELIKOST NESTAČÍ

Nová případová studie přibližuje význam genderové dimenze v inkluzivním přístupu v práci a vzdělávání

Kampaň Jedna velikost nestačí NKC – gender a věda dlouhodobě upozorňuje na problematiku výzkumů, které nezohledňují rozdílné potřeby osob různých genderů, a mají proto často negativní dopady na různé skupiny společnosti. A v rámci ní jsme právě dokončily studii na téma Genderové dimenze inkluzivního přístupu v práci a vzdělávání.

Nová případová studie vysvětluje, proč věnovat pozornost inkluzivnějšímu přístupu při tvorbě výzkumu v oblasti vzdělávání a práce. „Vzdělávací instituce jsou místem, kde žactvo a studující tráví velké množství času, a jsou proto zásadní pro jejich socializaci. Vzdělání je ve společnosti oceňováno nejen symbolicky, ale také souvisí s výší příjmů v pozdějším životě a přístup k němu může mít zásadní dopady na životní úroveň i spokojenost. Proto je potřeba, aby vzdělávání bylo inkluzivní,“ zmiňuje k oblasti vzdělávání autorka studie Ananké Nebeská.

Jedna velikost nestačí, ani když jde o práci a vzdělávání.

TIP: V minulém roce také vyšla série článků na témata představená v rámci kampaně Jedna velikost nestačí v časopisu Psychologie dnes nakladatelství Portál.

V online archivu jsou dostupné zdarma, a tak je nabízíme jako tip ke čtení:

- [Jedna velikost nestačí ani ve vědě a výzkumu](#)
- [Jedna velikost nestačí, ani když jde o ADHD](#)
- [Jedna velikost ve wellbeingu a péči o sebe?](#)
- [Jedna velikost nestačí ani v diagnostice deprese](#)

**Jedna velikost
nestačí, ani
když jde o práci
a vzdělávání.**

Kurzy, workshopy a novinky z Komunity pro změnu

Proběhl pilotážní workshop Katalyzátorů změny

Ondřej Medal

NKC – gender a věda uspořádalo 29. února workshop k pilotáži nového nástroje pro vysokoškolské a výzkumné instituce – Katalyzátory změny.

Model Katalyzátorů změny byl navržen specificky pro účely výzkumných organizací a vysokých škol, které usilují o genderovou rovnost zejména prostřednictvím plánů genderové rovnosti. Cílem nástroje je pomoci institucím mapovat postup institucionalizace v klíčových oblastech institucionální změny v oblasti genderové rovnosti.

Cílem workshopu bylo získat na nový nástroj zpětnou vazbu. Všem zapojeným institucím (šlo o pět vysokých škol a pět výzkumných ústavů) patří za jejich cenné připomínky a aktivní účast velký dík. Děkujeme nejen za pozitivní reflexi, ale i za konstruktivní připomínky, které jsou klíčové pro vyladění modelu tak, aby maximálně odpovídal potřebám institucí.

První workshop Komunity pro změnu v roce 2024

Gabriela Langhammerová

První letošní workshop Komunity pro změnu se věnoval procesním požadavkům plánu genderové rovnosti a jejich implementaci v institucích VaVal.

V jeho rámci jsme se zaměřily* i na stav implementace plánu genderové rovnosti ve vztahu k procesním požadavkům a na sdílení dobré i méně úspěšné praxe. Součástí programu byly aktuální informace Evropské komise k připravovaným kontrolám plánů genderové rovnosti (legal compliance checks). Účastnice* i workshopu si také mohly* ověřit, jak si jejich instituce v oblasti plnění procesních požadavků stojí.

Nové minikurzy pro lepší porozumění plánů genderové rovnosti

Ananké Nebeská, Gabriela Langhammerová

V rámci našich podpůrných aktivit jsme připravily nový formát na naší e-learningové platformě Moodle: online minikurzy. Na rozdíl od kurzů, které slouží ke komplexnímu porozumění plánům genderové rovnosti a jejichž cílem je celkový přehled, se minikurzy věnují konkrétním tématům z oblasti implementace plánu genderové rovnosti a jeho jednotlivých částí. Kromě toho mohou minikurzy využít osoby, které se primárně nezabývají agendou genderové rovnosti, ale potřebují získat základní znalost v dané oblasti. Po absolvování minikurzu je udělen odznak.

Monitoring a evaluace plánů genderové rovnosti

První minikurz, který jsme pro vás připravily, se věnuje monitoringu a evaluaci plánů genderové rovnosti. V kurzu detailněji představujeme jednak cíle monitoringu a evaluace, základní koncepty, se kterými oblast monitoringu a evaluace pracuje, ale také příručku [Jak na monitoring a evaluaci plánů genderové rovnosti](#) a konkrétní nástroj pro monitoring a evaluaci, který můžete využít ve vaší instituci.

Chcete vědět víc? Podívejte se na [tuto stránku](#). Do minikurzu se můžete přihlásit na e-mailu [jarmila.klsak\(at\)soc.cas.cz](mailto:jarmila.klsak(at)soc.cas.cz).

NKC - gender a věda zahájilo nový projekt Horizontu Europa GenderSAFE

V březnu svoji činnost zahájil nový evropských projekt GenderSAFE. NKČ - gender a věda je součástí konsorcia osmi institucí, jejichž úkolem je v následujících třech letech podpořit úsilí o zavedení přístupu nulové tolerance k genderově-podmíněnému násilí v Evropském výzkumném prostoru, a přispět tak k budování bezpečného, inkluzivního a respektujícího prostředí v oblasti výzkumu a inovací a vysokého školství.

Projekt navazuje na projekt UniSAFE a konkrétně bude mít za úkol vytvořit evropský kodex chování na základě přístupu nulové tolerance vůči genderově podmíněnému násilí ve vysokoškolském vzdělávání a výzkumu a rozšířit teoretické a koncepční chápání problematiky GPN a přístupu nulové tolerance. V rámci projektu budou též poskytována školení s cílem zajistit, aby instituce byly schopny účinně řešit problematiku GPN, se zvláštním zřetelem na země a instituce, které v současné době politiky a opatření ještě nemají nebo jsou v úplném začátku.

Tipy na čtení

Marie Bahenská, Libuše Heczková, Dana Musilová

„Ženám žádný obor vědecký od přírody není uzavřen.“ Spletité cesty žen k vědecké kariéře v první polovině 20. století

Cílem autorek je představit komplexní obraz vědkyně v české a československé společnosti první poloviny 20. století; ukázat zastoupení a pracovní výsledky žen v různých vědních oborech, možnosti profesionálního růstu a budování vědecké kariéry, které v případě žen vyžadovalo sladění pracovního a osobního života. [Vydalo](#) nakladatelství Academia.

Caroline Criado Perez

Neviditelné ženy: Jak data a výzkumy utvářejí svět pro muže

V polovině března vydalo nakladatelství Host publikaci Neviditelné ženy Caroline Criado Perez. Autorka v knize zkoumá příčiny genderové nerovnosti v domácnostech, na pracovištích, v lékařských ordinacích, politice i dalších oblastech. Kniha postavená na stovkách studií z celého světa a napsaná s energií, vtipem a jiskřivou inteligencí je průlomovým, nezapomenutelným čtením, které změní váš pohled na svět. Autorka mimochodem dlouhodobě vydává stejnojmenný newsletter Invisible Women. Doporučujeme obojí.

Čtení k řešení genderově podmíněného násilí v instituci

- Na konci roku 2023 vyšla publikace **Ombudssoby a osoby v obdobném postavení: Doporučení pro vysoké školy**. Jde o užitečný materiál ve věci ustanovování ombuds pozic na VŠ. Najdete v ní informace týkající se zakotvení a obsazování funkce, financování nebo třeba doporučení o expertním profilu ombudssoby, pracovní náplně a způsobu vyřizování podnětů.
- Ke čtení nabízíme **Zprávu o činnosti v období květen 2022 – prosinec 2023** ombudsmana DAMU Petra Poláka. Zpráva je užitečným vhledem do agendy, činností a pracovní náplně ombuds funkce. Najdete v ní informace o povaze a množství řešených případů v konkrétní instituci nebo doporučení ke zlepšení institucionálních opatření.
- V nakladatelství Karolinum vyšla kniha doc. Mgr. Kateřiny Zábrodské, Ph.D. z Psychologického ústavu AV ČR s názvem **Prevence šikany na pracovišti: průvodce pro vysoké školy**. Publikace je souborem odborných a prakticky aplikovatelných informací o šikaně na vysokých školách.

Co se chystá

Save the date! Osmá národní konference NKC se blíží

Brzy začneme pilně chystat v řadě již 8. národní konferenci našeho oddělení. Najisto už ovšem známe termín – proběhne **10. září 2024** v prostorách Akademie věd na pražské Národní třídě! Už teď jste na ni srdečně zváni*zvané.

Brunche pro ženy-vědkyně

V plném proudu jsou přípravy našeho brunchu pro zahraniční vědkyně, který se uskuteční v květnu v Kampusu Hybernská. Je určený pro uzavřenou komunitu registrovaných vědkyň, které se můžou v bezpečném prostředí podělit o zkušenosti s prací a výzkumem v cizí zemi, ale i se všemi souvisejícími záležitostmi. Kromě moderovaného úvodu a následné debaty s vybranou vědkyní budou mít též všechny možnost mezi sebou networkovat a podělit se o vlastní příběhy či problémy.

V červnu proběhne brunch pro české začínající vědkyně. Je též míněn pro uzavřenou skupinu osob, které se potýkají s problémy či překážkami zejména v rané fázi kariéry – na úvod se o své zkušenosti podělí speakryně, která by se s problematikou neférových podmínek či nedostačujícího zázemí pro ženy-matky mohla ztotožnit a ukázat na svém příkladu možná řešení či pozitivní praxi.